

Братусь І. В.,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
образотворчого мистецтва, Інститут мистецтв
Київського університету ім. Бориса Грінченка (Україна,
Київ), kulturolog@gmail.com

ПОШУКИ ШЛЯХІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ В ОСВІТІ

*Проаналізовано основні аспекти збереження історичної пам'яті в освіті.
Вказані основні проблеми та перспективи цього питання.*

Ключові слова: освіта, інтернет, історія України, культура України, інформаційні сервіси.

Сьогодні Україна переживає своєрідний «бум» зацікавлення історичним минулим, витоками державності та етнічною самобутністю нашого народу. Це все є рисами відродження національної самоідентифікації. Інформаційні установи активно долучаються до цих процесів – багато з них є носіями унікальної інформації. Ця інформація повинна бути переформатована в зрозумілий і зручний формат, оскільки вкрай важливим є рівень «інформаційного сервісу». «Саме сервіс передбачає максимальну зручність користувача послуг. Інформаційні послуги тепер повинні бути побудовані не на внутрішньому замкнутому алгоритмі, а мовою зрозумілою людині – споживачеві послуг. Інакше він не буде користуватися цими послугами, що в умовах капіталізму негайно призводить до банкрутства і зникнення з інформаційного поля тих, хто недостатньо освоїв сервісні принципи» [1, с. 261].

Проблема адаптації різних джерел стоїть доволі гостро – документи минулого часто не мали чіткої структури каталогізації, а якщо й мали – багатьом сучасним користувачам вона не зрозуміла. З цією проблемою зіткнулася молода дослідниця З. Свєрдлик при вивченні минувшини Києва: «Попри те, що ми навели найбільш типові приклади принципів формування документів у справі в канцелярії думи та управи міста Києва, не можливо наразі чітко визначити найбільш застосований принцип віднесення документів до конкретної справи. Адже, як свідчать архівні справи органів міського управління міста Києва кінця ХІХ – початку ХХ ст., є чимало справ, під час формування яких одночасно могли поєднуватися кілька принципів» [3, с. 33].

Подібні проблеми непокоять фахівців і вони намагаються зробити роботу з інформаційними джерелами більш досконалою. Україна зараз активно оновлює технічне та методичне оснащення інформаційних установ та використання цього доробку в освіті. Звісно, що недостатнє фінансування гальмує кардинальний прорив. Але вже не стоїть вибору «робити, чи ні». Якщо сьогодні українці не спроможуться створити якісне цифрове середовище, то завтра наша минувшина опиниться на межі знищення.

Форпостом в багатьох процесах збереження історичної пам'яті стали навчальні заклади. Тут важливо зазначити, що «культурологічна підготовка ... допоможе майбутньому педагогу ефективно адаптуватися до життя та продуктивної праці у соціумі, реалізуючи свої особистісні, громадянські та професійні покликання й обов'язки [2, с. 56]. Педагоги вже використовують в межах електронного навчання відповідний набір

інформаційних установ. Ця співпраця важлива як з позицій технологічного оновлення та вдосконалення освіти, так і з точки зору прищеплення любові до рідної землі, вихованню шанобливого ставлення до історичної минувшини.

В рамках вищої освіти має відбуватися поступовий перехід від споживання до створення інформаційного продукту. Бакалаври старших курсів і магістри (під керівництвом досвідчених викладачів) здатні створювати прості інформаційні елементи інформаційного простору (рівень Вікіпедії). Ця робота передбачає створення інтерактивного динамічного цифрового середовища, що цілком відповідає вимогам ХХІ століття.

Для учнів і студентів звичайні паперові джерела інформації з кожним роком втрачають актуальність – мобільна інформація споживається за допомогою цифрового простору. Педагоги часто виявляють агресивне ставлення до подібного стану речей. Це зумовлено несприйняттям новітніх реалій (тут можна в рівній мірі казати про неспроможність їх сприйняти та про небажання це робити), острахом перед зміною способу подачі матеріалу. Це зумовлено й тим, що зі зміною способу подачі матеріалу часто змінюється й парадигма мислення – навички керування велосипедом лише віддалено можуть допомогти в опануванні автомобіля. Так само і з інформацією – космічна швидкість її розповсюдження, колосальні її вертикальні та горизонтальні пласти, небажана свобода відкрили нові обрії для освіти. І студіююча молодь часто перетинає нові рубежі швидше своїх вчителів!

Саме молоді визначають прийнятну для себе траєкторію освіти, в тому числі історичної. Історія для молоді вже не просто накопичення фактажу з чіткими ярликами – це живий організм, що живе власним життям. Історична пам'ять позбавилася ідеологічної опіки, вона перетворилася на палаючу свічку, що живиться ресурсом людських сердець. Лише те зберігається в народній уяві, що знаходить живий відклик у свідомості людей.

Молодь сама приймає рішення, сама формує власну думку. Історичний фактаж для більшості – лише технічний бар'єр ЗНО, який необхідно подолати для здобуття вищої освіти по деяким спеціальностям. Завчені цифри і персоналії моментально вивірюються з голів молоді, оскільки «виконали свою функцію». І педагогам вищів доводиться дивуватися парадоксальній ситуації – абітурієнт здав ЗНО з історії України на 170–180 балів а, ставши студентом, не в змозі пригадати 3–5 українських гетьманів.

Тому актуалізувати історичну інформацію необхідно доступними сучасними засобами. Це призводить до низки негативних наслідків – розмивається академічність, втрачається здебільшого глибина матеріалу, «розшаровується» ідейна складова. Особливо гірко спостерігати, як «в цифрі» оживають грубі підробки та зухвалі агітки минулого. Учнівство не може розрізнити в матеріалах відмерлий «класовий підхід», продовжує «класову боротьбу» вже в ХХІ столітті. Фактично, молодь просто транслює відмерлі матеріали. Це стосується й радянського осмислення минулого – навіть студенти греко-католики таврують уніатів штампами комуністичної пропаганди, оскільки, готуючись з питання «Берестейська унія», просто скачали з Інтернету

відцифровану інформацію з книжок 50–70-х рр. ХХ століття. Вони не замислюються в сутність написаного, сліпо довіряють «тексту з Інтернету».

Подібні проблеми почасти викликані браком матеріалу сучасних українських дослідників. Деякі пласти нашої історії залишаються слабко дослідженими. Навіть якщо сучасний та ґрунтовний матеріал є, то він часто «втопає» у сотнях тисяч сторінок мотлоху. Модерація релевантності здійснюється без участі відповідних фахівців, швидше вона просто відтворює технічну кількість звернень до тої чи іншої сторінки.

Ми продовжуємо досліджувати ці проблеми [4–6] та втілювати їх результати в реальну роботу [7]. Тільки системна робота може гідно протидіяти деструктивним процесам в сучасному освітянському середовищу.

Сподіваємося, що українцям вдасться зберегти та помножити цифрові доробки. «Україна повинна сьогодні розробити власні ... державні проекти і розробити інтеграцію особистого вкладу кожного українця в розвиток країни. Інакше хвилі забуття і піски часу невблаганно зітруть цілі пласти історичної пам'яті» [1, с. 264].

Список використаних джерел

1. Братусь І. В. Использование семейных документов в общей историко–культурной ретроспекции [Текст] / И. В. Братусь // Историко–культурна спадщина: збереження, доступ, використання (матеріали конференції). – 2015. – С.261–264.
2. Піддячий В. М. «Обґрунтування змісту культурологічної підготовки майбутнього педагога» / В. М. Піддячий // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково–методичний журнал. – 2015. – Вип.1–2 (42–43). Серія: Педагогічні науки. – С.52–58.
3. Сverdlyk Z. M. Особливості оформлення архівних справ і зберігання документів в органах міського управління Києва кінця ХІХ – початку ХХ ст. (на прикладі Київської міської думи і управи) [Текст] / З. М. Сverdlyk // «Гілея: науковий вісник». – 2016. – Вип.110 (7). – С.32–36.
4. Братусь І. В. Проблеми викладання дисциплін історико–культурологічного циклу в вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] / І. В. Братусь, Ю. Б. Смольніков // Гілея: науковий вісник. – 2013. – №77. – С.77–79.
5. Братусь І. Інформаційні пошуки доби [Електронний ресурс] / І. Братусь // Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. – 2010. – Вип.6. – С.33–38.
6. Братусь І. В. Сучасні технології збереження історичної спадщини України [Текст] / І. В. Братусь, З. М. Сverdlyk // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: Науковий вісник: зб. наук. праць / Нац. пед. ун–т ім. М. П. Драгоманова, Українська АН. – К.: Вид–во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип.68 (№1). – С.249–252.
7. Історія української культури методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять для денної форми навчання всіх спеціальностей / Уклад.: І. В. Братусь, В. С. Дорошенко, Г. А. Лісовик, Л. Г. Настенко, О. М. Яценко. – К., 2011. – 45 с.

References

1. Bratus' I. V. Ispol'zovanie semejnyh dokumentov v obshhej istoriko–kul'turnoj retrospekcii [Tekst] / I. V. Bratus' // Istoryko–kul'turna spadshhyna: zberezhennja, dostup, vykorystannja (materialy konferencii). – 2015. – S.261–264.
2. Piddjachyj V. M. «Obg'runtuvannja zmistu kul'turologichnoi' pidgotovky majbutn'ogo pedagoga» / V. M. Piddjachyj // Neperervna profesijna osvita: teorija i praktyka // Naukovo–metodychnyj zhurnal. – 2015. – Vyp.1–2 (42–43). Serija: Pedagogichni nauky. – S.52–58.
3. Sverdlyk Z. M. Osoblyvosti oformlennja arhivnyh sprav i zberigannja dokumentiv v organah mis'kogo upravlinnja Kyjeva kincja XIX – pochatku XX st. (na prykladi Kyi'vs'koi' mis'koi' dumy i upravly) [Tekst] / Z. M. Sverdlyk // «Gileja: naukovyj visnyk». – 2016. – Vyp.110 (7). – S.32–36.
4. Bratus' I. V. Problemy vykladannja dyscyplin istoryko–kul'turologichnogo cyklu v vyshhyh navchal'nyh zakladah Ukrainy

[Elektronnyj resurs] / I. V. Bratus', Ju. B. Smol'nikov // Gileja: naukovyj visnyk. – 2013. – №77. – S.77–79.

5. Bratus' I. Informacijni poshuky doby [Elektronnyj resurs] / I. Bratus' // Suchasni problemy hudozhn'oi' osvity v Ukraini. – 2010. – Vyp.6. – S.33–38.

6. Bratus' I. V. Suchasni tehnologii' zberezhennja istorychnoi' spadshhyny Ukrainy [Tekst] / I. V. Bratus', Z. M. Sverdlyk // Gileja. Istorychni nauky. Filosofs'ki nauky. Politychni nauky: Naukovyj visnyk: zb. nauk. prac' / Nac. ped. un–t im. M. P. Dragomanova, Ukrain's'ka AN. – K.: Vyd–vo NPU im. M. P. Dragomanova, 2013. – Vyp.68 (№1). – S.249–252.

7. Istorija ukrai'ns'koi' kul'tury metodychni rekomendacii' z pidgotovky do seminar's'kyh zanjat' dlja dennoi' formy navchannja vsih special'nostej / Uklad.: I. V. Bratus', V. S. Doroshenko, G. A. Lisovyk, L. G. Nastenko, O. M. Jacenko. – K., 2011. – 45 s.

Bratus I. V., *Candidate of Philology, Associate Professor of Fine Arts, Art Institute Borys Grinchenko Kyiv University (Ukraine, Kyiv), kulturolog@gmail.com*

Search for ways to preserve historical memory in education

The main aspects of the preservation of historical memory in education are analyzed. The main problems and prospects for this issue are indicated.

Keywords: *education, Internet, history of Ukraine, culture of Ukraine, information services.*